

A BUK KAI PAULO RA APOSTOLO TADAV RA TARAI PILIPOI

¹ Paulo ma Timoteo, a ura vilavilau kai Kristo Iesu, tavad diat par ra umana tena gomgom tai Kristo Iesu dia ki Pilipoi, ma tavad diat ra umana patuana ma diat bula ra umana tultul maramaravut:

² A varmari tavad avat, ma ra malmal tai God Tama i dat ma ra Luluai Iesu Kristo.

Paulo i araring ure diat nina diat a luk kana buk

³ Iau pite pa kaugu God ta ra lavur pakana ba iau nuk pa avat,

⁴ ma ta ra bungbung parika ta kaugu lavur niaring iau araring ure avat par ma ra gugu,

⁵ tago ava varbete ta ra bo na varvai papa ra turpaina tuk tar gori;

⁶ ma i ot muka ra nuknukigu ure go ra magit iat, ba nina i ga vatavuna ra bo na papalum ta ra bala i vavat, ia na pait ot pa ia tuk tar ta ra bung kai Iesu Kristo;

⁷ ma i takodo upi ina nuk pa avat parika dari, tago ava ki tuna ta ra nuknukigu, ma tago da tar vatur varurung vake ra varmari ta kaugu kini na vinivi ma ta ra papalum na maramaravut ma ra varvadekdek ure ra bo na varvai.

⁸ Ma God i nunure, iau manga ki nugunugu upi avat parika ta ra varmari kai Kristo Iesu.

⁹ Ma go iau araring upi na pepeal vanavana kavava varmari ta ra kabinana ma ta ra varkurai parika;

¹⁰ upi avat a kure ra lavur enana magit tana; ma upi na dovot ra tulungea i vavat ma pa ta magit na tukatukai na tur pire vavat ta ra bung kai Kristo;

¹¹ ma upi avat a buka ma ra vuai ra mangaman-gana takodo, nina ba ure Iesu Kristo, upi ra variru ma ra pite varpa tadau God.

Kristo ia ra nilaun

¹² Iau mainge upi avat a matoto, a tara na turagu, ba ra bo na varvai i tar tavua ta go ra lavur magit i ga tadau iau;

¹³ ma i tar vana rikai ta ra kuba i ra lavur tena vinarubu dia monamono, ma pire diat par bula ra enana tarai, ba di ga vi iau ure ke Kristo;

¹⁴ ma mangoro diat, dia barturana ta ra Luluai, di tar manga ongor ure ra agu vivi, ma dia tar manga rurung muka, ma pa dia burut ba dia varvai ma ra tinata kai God.

¹⁵ A dovotina ta ra umana dia varvai tai Kristo ma ra varngu ma ra varpuapuai; ma ta ra umana ma ra bo na bala i diat;

¹⁶ ta ra umana ma ra varmari, tago di tar nunure ba di ga tibe iau upi ina ongor maravut ra bo na varvai;

¹⁷ ma ta ra umana dia varvai tai Kristo ma ra vartoto, ma pa i dovot ra bala i diat, ma dia nuk ia ba diat a vot i tar ra kinadik ta ra agu vivi.

¹⁸ Ma i dave? Ia kaka go: Iau gugu ta ra varvai tai Kristo, ba ma ra vaongo ba ma ra dovotina; io. ina gugu ka tana, ma namur bula.

19 Tago iau nunure, go ra magit na arikai tana
ra varvalaun piragu. ure kavava niaring ma ra
maramaravut i ra Tulungea i Iesu Kristo,

20 varogop ma kaugu kini ungung ma kaugu
kini nunur upi ia, upi galiaka iau vavirvir tai
ta magit; upi ina rurung uka, varogop lua, na
damana gori, ina vangala pa Kristo ta ra palapak-
agu,, ta ra nilaun, ba ta ra minat.

21 Tago Kristo ia ra nilaun piragu, ma ta ra
minat ina boina tana.

22 Ma ona ra nilaun ati ra pia na vuna ta ra vuai
ra papalum, pa iau nunure muka ba ava ina pilak
pa ia.

23 Tago iau lavur nunuk ure ra ura magit, iau
mainge upi ina vana upi amir a ki varurung ma
Kristo; tago i manga boina nam;

24 ia kaka kaugu kini ta go ra nilaun i manga
topa avat boko.

25 Ma tago iau kapkapupi nam, iau nunure ina
ki pa boko, ma dat par. dat a ki varurung, upi na
tavua kavava gugu ure ra nurnur;

26 ma upi kavava langlang na pepeal tai Kristo
Iesu ure iau ta kaugu vinavana mulai pire vavat.

27 la kaka i boina ba kavava mangamangana na
topa ra bo na varvai kai Kristo; upi, ba ona ina
vana upi ina gire avat ba ona iau ki kan avat, ina
valongore ure kavava kini, ba ava tur padikat ma
ra kopono nuknuk, ma ava ongor varurung ma
ra kopono bala i vavat ure ra nurnur ta ra bo na
varvai;

28 upi koko avat a burut ta diat ra umana ebar;
ia ra vakilang i ra vinirua ta diat, ma a vakilang
na varvalaun pire vavat, ma go tai God iat;

²⁹ tago ure Kristo di tar tul tar ia ta vavat, vakir upi avat a nurnur uka tana, upi avat a kairane bula ra kinadik ure;

³⁰ ma kavavat bula nina ra vinarubu ba ava gire tagu, ma ava valongore ure iau gori.

2

Kristo i ga vaikilik pa ia iat

¹ Kari ba ta varvargat tai Kristo, ba ta varmaram na varmari, ba ta varmaliurai na tulungen, ba ta bala na varmari tuna akari,

² avat a ongor upi na ot kaugu gugu, ba na tikai ka ra nuknuk i vavat, ba avat a varogop ta ra varmari, ma na kopono ko ra tulungea i vavat, ma avat a nuk pa ra kopono magit;

³ koko avat a pait ta magit ta ra varpuapuai ba ta ra pite varpa vakuku, avat a nuk vangala vargiliane pa avat ma ra madu na bala i vavat;

⁴ ma koko tikatikai na mataure upi ra magit ba kana iat, boina ba avat par, tikatikai, avat a mataure bula upi ra magit kai ra enana.

⁵ I boina ba ra nuknuk i vavat na varogop ma ra nuknuk i Kristo Iesu;

⁶ tago i ga varogop tuna ma God, ma pa i ga nuk pa ia ba ia ra magit di ra pa ia upi dir a vardada ma God,

⁷ ma i ga vung pala vue mule, ma i kap ra maukua i ra vilavilau, ma di ga vaki ia upi na varogop ma ra tarai;

⁸ ma di nunure ra maukuana da ra tutana tuna, i ga vaikilik pa mule, ma i ongo tar mule ta ra minat, maia, ta ra minat ta ra bolo na davai.

⁹ Kari God i ga manga vangala pa ia tana, ma i ga tul tar ia tana ra iang i lia kakit ta ra lavur iang;

¹⁰ upi na talikun ra malmalikun na kau i diat par arama ra bala na bakut ma ta ra rakarakan a gunagunan ma ta ra vavai ra rakarakan a gunagunan ta ra iang i Iesu,

¹¹ ma ra karamea i diat par, diat a mulaot ure Iesu Kristo ba ia ra Luluai, upi ra minamar i God a Tama i dat.

Avat a pupua da ra kapa ta ra rakarakan a gunagunan

¹² Io, avat, iau mari tuna avat, da ava ga toratorom ta ra lavur bungbung i tar par, vakir ika tago iau ga ki pire vavat, damana gori bula ba iau ki kan avat, avat a ongor upi avat a pait ot pa kavava varvalaun ta ra bunurut ma ra nidadar;

¹³ tago God iat, i vaki ra mamainga upi ia ta vavat ma ra niongor tana bula, da ra bo na nuknukina iat.

¹⁴ Avat a pait rit ra lavur magit ma koko ra niur ma ra lavur nuknuk tana;

¹⁵ upi avat a langalanga ta ra magit na vartakun ma avat a dovot, a umana natu i God, ma pa ta nirara ta vavat livuan ta ra taun tarai i gegagege, ma i taviri ra maukua i diat, nina ava pupua livuan ta diat da ra umana kapa ta ra rakarakan a gunagunan,

¹⁶ ba ava tul tar ra tinata na nilaun; upi ina langlang me ta ra bung kai Kristo, ba pa iau ga vutvut vakuku, ma pa iau ga ongor vakuku.

¹⁷ Maia, ma ona iau virua da ra tinabar ma ra varvakai ta kavava nurnur, iau gugu ke tana, ma iau ga varurung ma avat parika;

¹⁸ ma damana avat a gugu bula, ma dat par dat a gugu varurung.

Timoteo dir ma Epaprotito

¹⁹ Ma iau nuk ia ta ra Luluai Iesu, ba ina tulue Timoteo tadav avat boko, upi ina ngo bula, ba iau matoto ta kavava kini.

²⁰ Tago pa ta tikai mulai piragu i varogop ra nuknuk i dir, ba na nuk pa kavava kini ma ra dovochina.

²¹ Diat par dia nuk pa kadiat iat, ma vakir ra magit kai Iesu Kristo.

²² Ma ava tar nunure, di tar valar ia, ma da ra bul i torom tai tamana, damana i ga papalum maravut iau ta ra bo na varvai.

²³ Iau nuknuk ia ba ina tulue muka, ona iau tar nunure ba ina dave;

²⁴ ma iau nurnur ta ra Luluai ba iau bula ina vana tadav avat boko.

²⁵ Ma iau ga nuk ia, i topa ia muka, upi ina tulue Epaprotito tadav avat, a turagu ma kaugu tena maramaravut ta ra papalum ma a talaigu ta go ra vinarubu, ma kavava tultul, nina i ga toratorom tagu ta kaugu niiba;

²⁶ ma i tar ki nugunugu upi avat par, ma i tabun ra balana, tago ava tar valongore ba i ga mait;

²⁷ ma a dovochina i ga mait ma i maravai ba na mat; ma God i ga mari ia; ma vakir ia kaka, i ga mari iau bula, kan ina alube pa ra niligur vartataun.

²⁸ la kaka go iau ongor tana upi ina tulue lulut,
upi avat a gugu, tago avat a gire mule, ma upi na
ikilik tana kaugu niligur.

²⁹ Avat a onge pa ia ta ra Luluai ma ra ngala na
gugu; ma avat a ru tuna diat dia damana;

³⁰ tago i ga maravai na mat ure ra papalum kai
Kristo, ma i ga vana ma ra kikinit vakai ure kana
nilaun upi na mal ot pa kavava maramaravut
piragu.

3

A dovot na mangamangana takodo

¹ A takununa go, a tara na turagu, avat a gugu ta
ra Luluai. Ba ina tumu mule nina ra lavur magit
iau ga tumu ia lua tadaq avat, pa na vatalanguan
iau, ma na vaboina ke avat.

² Avat a varbalaurai upi ra umana pap, avat
a varbalaurai upi ra umana kaina tena pa-
palum, ma avat a varbalaurai upi ra umana tena
pinapoko kakaina.

³ Tago dat a tarai na pokakikil dat, da lotu ta
ra Tulungea i God, ma da langlang tai Kristo Iesu,
ma pa da nurnur ta ra palapaka;

⁴ kan i topa iau bar ba ina nurnur ta ra palapaka;
ona ta tikai i nuk ia upi na nurnur ta ra
palapaka, iau lia tana;

⁵ di ga pokokikil iau ta ra valavutuluna bung,
ma di ga kava iau a te Israel, ta ra vuna tarai
Beniamin, iau a Ebraio tuna ta diat ra umana
Ebraio; iau a Parisaio ure ra magit na varkurai;

6 ure ra niongor, iau ga vakavakaina diat ra umana ekelesia; ure ra mangamangana takodo i vuna ta ra tinata na varkurai, pa iau ga rara.

7 Ma ra magit i ga ngatngat piragu, iau tar nuk pa ia ba ra magit vakuku piragu, upi ina vatur vake Kristo.

8 Maia, ma a dovotina iau nuk pa ra lavur magit par ba a magit vakuku ka, tago i manga boina ra varnunurai ma Kristo Iesu kaugu Luluai; ure nam i tar panie kan iau ra lavur magit parika, ma i varogop piragu ma ra putaputa ka, upi ina kale pa Kristo,

9 upi da gire tadav iau ba iau ki tana, ma koko iau vatur vake kaugu varvatakodo iat, nina i vuna ta ra tinata na varkurai, ma ga nam iat dia vatur vake ta ra nurnur tai Kristo, a varvatakodo kai God i vuna ta ra nurnur;

10 upi ina nunure Iesu, ma ra dekdek i kana tinut mulai kan ra minat, ma ra kini na bartalaina me ta ra magit na kinadik, upi amir a varogop me ta kana minat;

11 kan ina ko rikai bar tadav ra tinut mulai kan ra minat.

A nivut upi ra tukuna

12 Vakir ba iau ga tar ko rikai boko tana, ma vakir iau tar ko vurakit; iau ongaongor upi ia ka, upi ina vatur vake ra magit Kristo i ga vatur vake iau ure.

13 A tara na turagu, pa iau nuk ia ba iau tar vatur vake; ma go ra kopono magit iau pait ia, iau nuk vue ra lavur magit dia ga par, ma iau ongaongor upi ra lavur magit dia tur na lua tagu,

14 ma iau vutvut upi ra tukuna, upi ra vapuak i ra varting urama kai God tai Kristo Iesu.

15 Io, i boina ba dat da ko kakit, na damana ra nuknuk i dat; ma ona ta tika na magit pa i kopono ra nuknuk i vavat tana, God na ve tar ia bula ta vavat;

16 i boina ba dat a murmur uka nam ra magit da tar ko rikai tadav ia.

17 A tara na turagu, avat a murmur varirivut iau, ma avat a gire vakilang bula diat, dia pait ia damana, tago avet a umana valavalalar ure avat.

18 Iau tar vala ve milate avat, ma go iau ve mule avat ma ra tinangi, ure mangoro dia vanavana, diat a umana ebar kai ra bolo kai Kristo;

19 a mutuai diat a vinirua, kadia god ra bala i diat, kadia gugu i tur ta kadia vavirvir, dia nuk pa ka ra lavur magit ra pia.

20 Dat a tarai na pia na pal marama ra bala na bakut, ma mabara da ungung pa ra Tena Valaun, ra Luluai Iesu Kristo;

21 nina ba na vaenana pa ra paka i dat i bilua, upi na varogopane ma ra pakana i mamar, da nam ra ongor ba na vamolo valar tar ra lavur magit par tana mulai me.

4

A umana tinata na varvakapa

1 Io, a tara na turagu, iau mari avat ma iau ki nugunugu upi avat, avat kaugu gugu ma kaugu kere na minamar, avat a tur padikat ta ra Luluai, a tara na lai.

² Iau vargat vovo pa Evodia, ma iau vargat Sintike bula, ba na kopono ko ra nuknuk i dir ta ra Luluai.

³ Ma iau ting pa u bula, kaugu tena papalum varirivut, a dovot na talaigu, upi una maravut nam ra ura vavina, dir ga ongor maravut iau ta ra bo na varvai, ma Klement bula, ma ta ra umana diat, ave ga papalum varirivut ma diat, ra iang i diat i tur ta ra buk na nilaun.

⁴ Avat a gugu vatikai ta ra Luluai; ma iau biti mulai: Avat a gugu.

⁵ Boina ba diat a tarai par diat a nunure ra madu na bala i vavat. A Luluai i tar maravai.

⁶ Koko avat a ngarao ure ta magit; ma ta ra lavur magit par avat a vaarike tar ika kavava lavur mamainga tada God ma ra niaring, ma ra nilul ma ra pite varpa.

⁷ Ma ra malmal kai God, nina i tur lake ra minatoto par, na balaure vake ra bala i vavat ma ra nuknuk i vavat ure Kristo Iesu.

⁸ A takununa go, a tara na turagu, a lavur magit dia dovot, a lavur magit dia ruru, a lavur magit dia takodo ma ra lavur magit dia gomgom, a lavur magit dia mariringian, ra lavur magit i boina ra varvai tana; ba ta magit i boina, ba ta magit na pite varpa, avat a nuk pa nam ra lavur magit.

⁹ Nam ra lavur magit ava ga vartovo tana ma ava tar vatur vake ma ava tar valongore ma ava tar gire tagu, avat a pait diat; ma ra God na malmal na ki pire vavat.

A pite varpa ure ra vartabar

¹⁰ Iau tar gugu muka ta ra Luluai, tago kavava ninunuk ure iau i tar libobor mulai, ma a

dovotina ava ga tar nuk pa iau, ma i ga dekdek ika upi avat a pait valar pa ta magit.

¹¹ Pa iau tata, tago iau ki na niiba; tago iau pait valar pa ra kini vovovon ta ra lavur magit i tadav iau.

¹² Iau nunure ra kini na luveana ma ra kini na uviana bula, di tar tovo iau ta ra kini na pidik tar ta ra lavur magit par, upi ina maur ma upi ina mulmulum, upi ina ki ma ra peal magit ma upi ina ki na niiba.

¹³ Iau pait valar pa ra lavur magit par ta nina i vator iau.

¹⁴ Ma ga ni ava tar pait mal ia, tago ava ga maravut iau ta ra lavur magit na varmonong.

¹⁵ Ma avat bula, a umana Pilipoi, ava nunure ba di ga tur pa ra bo na varvai ta nam ra bung iau ga vana kan Makedonia, pa ta ekelesia i tur maravut iau ma ra tinabar ma ra vavatur vakai vargil, ia kaka avat;

¹⁶ tago ba iau ga ki Tesalonika, ava ga vaurua ma ra tul vue ra magit piragu ure kaugu kini na luveana.

¹⁷ Vakir tago iau mamainge upi ta vartabar, iau mainge ke ba na pepeal ra vuai vavat, upi avat a boina tana.

¹⁸ Iau tar vatur vapar vake ra lavur magit ma i tar ki ak; iau tar buka, tago iau tar vatur vake tai Epaprotito ra lavur magit ava ga tulue, i ang na katkat, a tinabar i varmananai, God i mainge tuna.

¹⁹ Ma kaugu God na tabar avat ma ra magit par ava iba upi ia, da kana peal magit ma ra minamar tai Kristo Iesu.

²⁰ Ma go a variru tadav kada God ma Tama i dat

ba pa na mutu. Amen.

A mutuaina tinata na varvagai

²¹ Avat a vatatabe diat par ra laver tena gomgom tai Kristo Iesu. A umana tura i dat ave ki varurung ma diat, dia vatatabe avat.

²² Diat par ra umana tena gomgom dia vatatabe avat, damana muka diat dia ki ra kuba i ra Kaisar.

²³ Ra varmari kai kada Luluai Iesu Kristo na ki pire ra tulungea i vavat. Amen.*

* **4:23:** (Di ga tulue pire ra tarai Pilipoi maro Rom na Epaprorito i ga kap ia.)

**A BUK TABU A MAULANA KUNUBU ma A
KALAMANA KUNUBU**
**The Holy Bible in the Kuanua language of Papua New
Guinea**
Buk Baibel long tokples Kuanua long Niugini

Copyright © 1882-1983 Bible Society of Papua New Guinea

Language: Kuanua or Tinata Tuna or Tolai (Kauana)

Translation by: Bible Society of Papua New Guinea

1882 Mark 1883 +Matthew 1885 +Gospels (with revised Mt. Mk) BFBS NSW Aux, Sydney 1891 +New Testament 1901 +New Testament (revised) BFBS, London Translated by James Chalmers and W.G. Lawes (LMS)
1935 +New Testament [Repr +1942-1951] BFBS, London Translated by R. Lister Turner and J.B. Clark (LMS)

1959 +New Testament 1962 +Genesis 1964 +Psalms BFBS, London and Sydney 1971 1 Peter J. Palmer, Auckland 1973 +Bible (Repr 1974-+1991 BS in Papua New Guinea, [Port Moresby-Lae] Revised and translated by Percy Chatterton (LMS), assisted by Taunao Agaru, Reatau Mea, Morea Igo, Egi Raka, Puka Oala, Mavara Hekure, and Dago Morea

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

bbc5a26d-4db3-53f1-9593-2319b90317db